נצבים

א. אויף „אתם נצבים (היום)"[1] שטעלט זיך רש"י און איז מפרש: „מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית".

איז דא ניט פארשטאנדיק: וואס איז דא רש"י מחדש „מלמד שכינסם כו' להכניסם בברית", עס שטייט דאך מפורש „אתם נצבים היום גו' לעברך בברית ה' אלקיך"?

מפרשים[2] לערנען, אז דער חידוש פון רש"י „מלמד כו'" איז ניט אין דעם „להכניסם בברית" וואס שטייט מפורש אין פסוק, נאר אין דעם „כינסם משה כו'"[3]: אין פסוק שטייט נאר „אתם נצבים", קען דאך זיין אז משה האט זיי ניט צונויפגעקליבן, נאר זיי זיינען געבליבן עומדים על מקומם (ווי זיי זיינען געווען חונים סביב הארון), זאגט רש"י „מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה כו' להכניסם בברית", און זיין ראי' אז „כינסם" איז פון „להכניסם בברית" — כניסה לברית איז דורך העברה[4], וואס דערצו מוז זיין פריער כינוס.

עס איז אבער שווער אזוי צו איינלערנען אין פרש"י, ווייל לפי"ז: א) האט רש"י געדארפט מעתיק זיין אין דעם דיבור המתחיל אויך די (ווייטער-דיקע) ווערטער „לעברך בברית", וואס פון דעם איז זיין הכרח. ב) ער האט געדארפט זאגן ניט „להכניסם" נאר (ע"ד לשון הכתוב) „להעבירם בברית", וואס דערפון איז די ראי' אז „כינסם". ג) פון לשון רש"י „מלמד שכינסם משה כו' להכניסם בברית" איז משמע אז דער חידוש פון רש"י באשטייט אין „להכניסם בברית" (ניט אין דעם עצם ענין וואס „כינסם", און „להכניסם בברית" זאל זיין בלויז די ראי' אויף דעם).

ב. לאחרי ווי רש"י איז מפרש די פסוקים ביז נאך „למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים" איז ער מפרש אין אונזער פסוק נאך צוויי פירושים: „ומ"א[5] למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות לפי ששמעו ישראל מאה קללות כו' התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום כו' והרי אתם קיימין לפניו"; און דערנאך איז ער מפרש דעם ווארט „היום" (לפירוש זה) „כיום הזה שהוא קיים כו'", און איז ממשיך „ד"א[6] אתם נצבים לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס ממשה ליהושע לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזם כו'".

דארף מען פארשטיין:

א) וואס איז שווער אין דעם ערשטן פירוש וואס צוליב דעם דארף רש"י

---

1) בכמה דפוסים נעתקו בפרש"י רק התיבות „אתם נצבים" — בדפוס ראשון (בסיום פרשת תבוא) אי' „פרשת אתם נצבים (וברי"פ מתחיל) היום מלמד כו'", בדפוס שני נעתק בתחלת פרש"י „אתם נצבים היום כולכם". וברוב הכת"י דפרש"י „אתם נצבים היום".

2) ראה ש"ח. ונראה שמפרש כן בראי"ם. וראה גו"א כאן בתחלתו.

3) ראה ראי"ם ורע"ב, דפ' שלמע' „ויקרא משה" (בס"פ תבא) הוא כינוס וענין בפ"ע. אבל ראה לקמן בפנים.

4) כפרש"י לקמן פסוק יא.

5) ראה תנחומא פרשתנו בתחלתו. תנחומא באבער כאן ב.

6) ראה תנחומא שם.

אַנקומען צו א צווייטן פירוש, און דערצו נאָך — פון „מדרש אגדה" (ובפרט אז רש"י אַליין איז מדגיש וועגן ערשטן פירוש „ע"כ פירשתי לפי פשוטו של פרשה" און וועגן צווייטן פירוש איז די הדגשה „ומ"א"); און אויך דער צווייטער פירוש איז ניט מספיק און ער דאַרף אַנקומען צו א דריטן פירוש „ד"א אתם כו'".

לאידך — ווי גערעדט פיל מאל — איז דער ערשטער פירוש (ברש"י בכל מקום) דער עיקר, און דער צווייטער פירוש איז נעענטער צו פשוטו של מקרא ווי דער דריטער פירוש — עפ"ז דאַרף מען פאַרשטיין: מיט וואָס איז דער דריטער פירוש ווייטער פון פשש"מ ווי דער צווייטער פירוש?

ב) פון דעם וואָס רש"י ברענגט דעם פירוש פון „מ"א" און אויך דעם דריטן פירוש „ד"א" ערשט ביים פסוק „למען הקים אותך גו'", און ניט גלייך בהתחלת הפרשה ביים ערשטן פסוק „אתם נצבים היום", איז מוכח, אז די צווי אַנדערע פירושים שברש"י זיינען בשייכות ניט נאָר צו די ווערטער „אתם נצבים היום", נאָר אויך צו די אַלע פסוקים ביז דעם פסוק „למען הקים גו'", און ווי לשון רש"י אין דעם פסוק „ע"כ פירשתי לפי פשוטו של פרשה ומ"א כו'", ד.ה. אז דער „מ"א" איז אַן אַנדער פירוש אויך אין די אַנדערע פסוקים ביז אַהער, ואעפ"כ טייטשט רש"י ניט אויס בפרטיות דעם פירוש אין די אַלע פסוקים לויט דעם „מ"א" און „ד"א"[7].

איז ניט מובן: ווי‌באַלד אז דער פירוש פון די אַלע פסוקים בייט זיך, פאַרוואָס איז רש"י מפרש (לויטן „מ"א") נאָר דעם ווערט „היום, כיום הזה שהוא קיים כו'"[8]?

ג. דער ביאור בזה: פון דעם וואָס רש"י זאָגט דעם לשון „מלמד שכינסם משה כו' להכניסם בברית", און זאָגט ניט כלשון הכתוב „להעבירם בברית", איז מובן אז ער קומט ניט מפרש זיין דברי משה „אתם נצבים היום כולכם גו' לעברך בברית" (וויל דאָס איז מפורש אין פסוק), נאָר רש"י איז מחדש א באַזונדער ענין וואָס מ'לערנט אַפ פון די ווערטער „אתם נצבים היום".

בפשטות קומט די פרשה „אתם נצבים היום כולכם" בהמשך צום סוף פון דער פריערדיקער פרשה „ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם ראיתם גו'" [וואָרום אויב ס'וואָלט געווען א באַזונדער קריאה און א באַזונדער כינוס האָט דעמאָלט בריש פרשתנו נאָכאַמאָל געדאַרפט שטיין „ויקרא משה אל כל ישראל"[9], וכיו"ב].

בפשטות דאַרף מען לערנען, אז דער „ויקרא משה אל כל ישראל", דער כינוס פון אַלע אידן אין ס"פ תבוא, איז געווען מיטן צוועק צו זאָגן זיי דאָס וואָס שטייט גלייך נאָכדעם אין פרשה — „ויאמר אליהם אתם ראיתם גו' המסות הגדולות גו' ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם גו'". דאָס איז געווען די מטרה פון כינוס, און נאָר ווי א המשך דערצו קומט „אתם נצבים היום גו'".

---

7) כי י"ל שזה מובן מעצמו דלפירוש זה הפסוקים שלאח"ז „לעברך בברית גו'" גם הם חלק מזה שהם קיימין לפניו ורש"י א"צ לפרשו. וכצ"ל לפי' הג' שמובן ד„לעברך בברית וגו'" הם חלק מזה שעשה אותם מצבה כו'.

8) ובפרט שבתנחומא שם הפי' בתיבת „היום" הוא פי' אחר לגמרי („ד"א" — פי' האחרון שם), ולא המשך לפי' „למה נסמכה כו'".

9) כמ"ש בגו"א כאן. נימוקי שמואל כאן.

און אין דעם איז רש"י מחדש „מלמד": פון די וועַרטער „אתם נצבים היום" לערנט מען אָפּ „שכינסם משה לפני הקב"ה כו' להכניסם בברית", מטרת הכינוס איז ניט געווען צוליב איבער־געבן זיי זיינע רייד (אין ס"פ תבא), נאָר „כינסם משה לפני הקב"ה כו' — להכניסם בברית"[10].

דער הכרח אויף דעם איז:

א) די וועַרטער „אתם נצבים" — וואָס זיינען לכאורה שלא במקומן, וויבאַלד עס שטייט שוין פריער „ויקרא משה אל כל ישראל", זיינען דאָך אַלע אידן געווען באותו מעמד האָט משה געדאַרפט דערמיט אָנהייבן[11]. אויב מאיזה טעם (כדי מדגיש זיין „לפני ה"א" וכיו"ב) וויל ער דאָס זאָגן דוקא האָט אָבער געדאַרפט שטייען „ואתם נצבים" — מיט אָ וואי"ו המוסיף אויף „אתם ראיתם גו' ותבואו גו'" — מוז מען זאָגן אַז דער לשון איז עפּעס „מלמד".

ב) דער משך „אתם נצבים היום כולכם לפני ה"א" — לכאורה זיינען זיי געווען „נצבים לפני משה" אויף צו הערן וואָס ער גיט זיי איבער[12].

ג) „היום" — וואָס מיינט „ביום מותו" [וואַרום אין סוף פ' תבא[13] זאָגט ער „ולא נתן ה' לכם לב לדעת .. עד היום הזה", און רש"י איז דאַרט מפרש אַז דאָס איז וועַן נתן משה ספר התורה לבני לוי, ווי דערציילט אין פ' וילך וואָס דאָס איז געווען ביום מותו, און פ' וילך קומט בהמשך בזמן אחד צו פ' נצבים[14] — אויב מ'זאָל לערנען אַז דער כינוס איז געווען בכדי צו זאָגן זיי „אתם ראיתם את כל אשר עשה גו' המסות הגדולות גו' ושמרתם גו'" — חיזוק אין שמירת התורה והמצות — איז פאַרוואָס האָט ער געווארט ביז יום מותו, און ער האָט עס ניט געזאָגט פריער (משנה תורה האָט דאָך משה רבינו אָנגעהויבן זאָגן „בעשתי עשר חודש באחד לחודש")[15]?

דאָס אַלץ איז מכריח אַז מטרת הכינוס (דס"פ תבוא) „ויקרא משה אל כל ישראל" איז געווען להכניסם בברית (שבפרשתנו), וואָס דער ברית איז געווען נוגע (בעיקר) לאחר שעברו את הירדן (ווי רש"י זאָגט וועַיטער בפרשתנו[16]), האָט ער דאָס דעריבער אָפּגעלייגט ביז „יום מותו", וואָס נעענטער צום זמן שעברו ישראל את הירדן.

ד. ע"פ הנ"ל, אַז „אתם נצבים היום גו'" קומט בהמשך צו דער פריער־דיקער קריאה פון משה"ן „אל כל ישראל", ולאידך איז מטרת הכינוס געווען „לפני הקב"ה כו' להכניסם בברית", און די רייד אין ס"פ תבא זיינען ע"ד ווי אָ מאמר המוסגר, בלויז אָ הקדמה והכנה דערצו — זיינען מובן נאָך צוויי פרטים אין פשש"מ אויף וועלכע רש"י שטעלט זיך ניט:

א) די תורה דערמאָנט דאָ „טפכם". ולכאורה, אין דער תורה געפינט מען ניט אַז משה רבינו זאָל רופען אויך „טף"

10) וכ"מ מפי' הראב"ע תבוא כט, א. אברבנאל שם.

11) ראה צדה לדרך באור"א קצת. וראה נימוקי שמואל כאן.

12) עפ"ז י"ל דתיבת „לפני הקב"ה" שבפרש"י הוא העתקת לשון הכתוב אלא שמשנה מל' הכתוב „ה' אלקיכם" ללשון המורגל ב(תושבע"פ וב)פרש"י.

13) כט, ג.

14) כמ"ש בגור"א ונימוקי שמואל כאן. וראה גם אברבנאל תבוא שם.

15) דברים א, ג.

16) כט, כח.

ביים צוזאמענקלייבן אלע אידן (פאר וועלכן צוועק ס׳זאל נאר זיין). נאכ־מער: ווייטער אין פ׳ וילך[17], וואו עס שטייט „הקהל את העם האנשים והנשים והטף", שטעלט זיך רש״י אויף דעם און באוואַרנט „למה באו לתת שכר למביאיהם" (און ס׳איז מובן אז (לויט רש״י) איז בפרשתנו ניט דאס דער טעם, וואַרום דאמאלס וואלט עס רש״י מפרש געווען באם ערשטן מאל — דא, און ניט פאַרלאַזן זיך דא אויף דעם וואס ער וועט מפרש זיין אין א שפּעטערדיקער סדרה)[18].

און כאטש בהענין דפרשתנו האבן די טף געדארפט זיין בכדי אריינגענומען צו ווערן אין דעם כריתת ברית, וואס דאס איז געווען פאר אלעמען, היות אבער אז „אתם נצבים" איז דאס דער כינוס פון ס״פ תבא, קומט דאך אויס אז די טף זיינען געווען מתחילת הכינוס ווען משה האט געזאגט „אתם ראיתם גו׳ המסות הגדולות גו׳ ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם" — וואס צו דעם זיינען זיי דאך ניט געווען שייך, זיי זיינען דאך ניט מחוייב במצות[19] ?

אבער ע״פ הנ״ל אין פרש״י, אז „ויקרא משה" איז געווען „לפני הקב״ה .. להכניסם בברית", איז מובן וואס גלייך בהתחלת הקריאה האט מען גע־בראכט טף, וואַרום מטרת הכינוס איז געווען להכניסם בברית און די רייד „אתם ראיתם גו״ זיינען בלויז א הקדמה דערצו.

ב) איידער מ׳לייגט ארויף אויף עמעצן א געוויסע התחייבות, און באזונדערס — א שבועה וכיו״ב, מוזן קומען הסברה והקדמות. מ׳קומט ניט צו איינעם גלייך מיט דער התחייבות, שבועה וכו׳.

ובנדו״ד איז דאך „אתם נצבים" געווען „לעברך בברית ה״א ובאלתו גו״", א ברית און א שבועה אויף יעדער אידן — פון פערשידענסטע סוגים פון כלל ישראל — איז ווי קומט עס אז משה האט זיי פריער ניט געזאגט עפעס א הקדמה צו אזא דבר גדול וחמור ? [וואס די שאלה איז בתוקף סיי אויב „ויקרא משה אל כל ישראל" איז געווען צוליב זאגן זיי „אתם ראיתם גו״ ובמילא איז געווען דער „לעברך בברית ה׳ אלקיך ובאלתו", ופשיטא — אויב מ׳זאל לערנען[20] אז „אתם נצבים" שבפרשתנו איז געווען א כינוס בפ״ע].

ע״פ פרש״י אבער, אז „כינסם משה לפני הקב״ה כו׳ להכניסם בברית" דאס איז געווען די מטרה, איז דער ענין מובן, וואַרום „אתם ראיתם גו״ המסות הגדולות גו״ איז טאקע געווען די

---

17) לא, יב.

18) יתירה מזו י״ל, שכאן אינו שייך הטעם שבפרש״י שם, כי: א) בפ׳ וילך נאמר „טף" אחרי „האנשים והנשים", ולכן פרש״י ע״ז „שכר למביאיהם", ואילו בפרשתינו נאמר „טפכם" לפני „נשיכם". ב) בהקהל צ״ל הבאה לביהמ״ק, משא״כ בפרשתנו שרק כינסם יחד. ג) בפ׳ וילך מפורש בנוגע ל„והטף" שצ״ל „הקהל", משא״כ בפרשתנו שלא נאמר טף מפורש בנוגע ל„כינסם משה" — להקהלה (שמודגש שאחרים הביאום — „שכר למביאיהם"), ורק „אתם נצבים היום".

19) בנימוקי שמואל כתב דקרא דאתם נצבים אתי לאורויי ד„אל כל ישראל" דלעיל הוא כולל אנשים ונשים וטף כו׳ אלא דלעיל דקאמר אתם ראיתם גו׳ דשייך לאנשים להכי סתם הכתוב ואמר אל כל ישראל והכא בענין הכנסתם בברית דכולהו שייכי בי׳ אנשים ונשים וטף הוצרך לבארם ולפרטם כל פרט ופרט כו׳. אבל צ״ע דאת״ל דהדבור דס״פ תבוא הוא ענין בפ״ע, הרי ה׳ אפשר לכנוס מתחלה את האנשים ולאמור השייך לאנשים ואח״כ כאשר בא להכניסם בברית יכנס גם הנשים והטף (וכמ״ש בנמוקי שמואל שם לפנ״ז), משא״כ ע״פ המבואר בפנים.

20) כפי׳ הרא״ם כאן.

הסברה און דער אריינפיר צו (דער מטרה) „לעברך בברית ה״א ובאלתו״.

ה. לויט דעם פירוש איז אבער ניט ערקלערט דער לשון שאינו רגיל כ״כ „נצבים״. לפי הנ״ל אז דער לשון לאזט אונז הערן אז „כינסם משה לפני הקב״ה כו׳ להכניסם בברית״, פארוואס שטייט „נצבים״ — א לשון בלתי רגיל — און ניט דער לשון „עומדים״, וואס איז רגיל אין תורה, און ווי ער זאגט אויך בענינו (וויטער אין פרשה[21]) „עמנו עומד היום״?

נאכמער: ניט נאר איז דאס ניט קיין לשון הרגיל, נאר עס פאסט לכאורה ניט דא אין פסוק מצד דעם תוכן. „נצבים״ איז ע״ד ווי רש״י[22] טייטשט „בקומה זקופה״, משא״כ דער לשון עומדים[23]. און וויבאלד אז „כינסם לפני הקב״ה כו׳ להכניסם בברית״, איז דאך פאר־שטאנדיק אז זיי זיינען געשטאנען מיט הכנעה וביטול, איז ווי זאגט ער „נצבים״ וואס ווייזט אויף שטארקייט און גרויס־קייט[24].

דעריבער ברענגט רש״י א צווייטן פירוש „ומדרש אגדה״, אז דאס קומט בהמשך צו די קללות און „התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום (אויף אזוי פיל אז חאטש) הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליי׳ והרי אתם קיימין לפניו״ — די הדגשה במיוחד איז אין דעם ווארט „נצבים״, וואס ווייזט אויף אן עמידה חזקה כו׳.

און לויט דעם פירוש בייט זיך (ניט בלויז דער מכוון און טייטש פון ווארט „נצבים״, נאר) אויך דער טייטש פון „היום״:

וויבאלד אז דאס זיינען דברי פיוס אויף די קללות, דארף מען זאגן בפשטות אז דאס איז געווען בסמיכות בזמן צו דער תוכחה, ובמילא איז ניט מסתבר אז דאס איז געווען ביום מותו[25], וואהרום: א) די כוונה פון דער תוכחה איז

21) פסוק יד.

22) קרח טז, כז. וראה פרש״י וישב לז, ז.

23) ועפ״ז יובן מה שהוצרך רש״י לפרש ל׳ נצבים בפ׳ ויגש (מה, א) „לכל הנצבים״ — „שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין כו׳״, שגם שם אי״ז עמידה סתם אלא נצבים לגבי אחיו — ד„שומעין שאחיו מתביישין״. ובס״פ שמות (ה, כ) „ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים״ פרש״י „אנשים מישראל את משה ואת אהרן וגו׳. ורבותינו דרשו כל נצים ונצבים דתן ואבירם היו כו׳״. דגם לפי׳ הא׳ מוסבר תיבת נצבים, כי מדובר באנשים חשובים משה ואהרן לגבי שאר האנשים. ובפ׳ וירא (יח, ב) „שלשה אנשים נצבים עליו״ לא הוצרך רש״י לפרש, כי מובן מעצמו שהרי מדובר שם במלאכים ואי״ז עמידה סתם.

וכן י״ל בתיבת „נצב״ „נצבו״ „נצבת״ הנאמר בתורה כמ״פ ואין רש״י מפרשם: חי׳ שרה כד, יג. מג. ויצא כח, יג. וארא ז, טו. בשלח טו, ח. יז, טו. יתרו יח, יד. תשא לג, ח. כא, לד, ב. ועוד — כי בכולם מובן שאין הכוונה לעמידה סתם, כ״א הדגשה מיוחדת בהעמידה, ועד״ז מובן ל׳ „ויצב״ הנאמר בהקמת מצבה וכיו״ב — וירא כא, כח. כט. וישלח לג, כ. לה, יד. כ. וראה גם ע״ד החסידות החילוק דנצבים ועומדים אוה״ת נצבים בתחלתו. ואכ״מ.

24) להעיר מבעל הטורים כאן.

25) אבל צ״ק דמפרש״י ס״פ תבוא כט, ג: „ועל זאת אמר להם היום הזה נהיית לעם״ משמע שגם הדיבור משם ואילך (תבוא כז, ט) הי׳ באותו יום. וכן מפורש ברמב״ן (תבוא כט, א) דויקרא משה אל כל ישראל מחובר ללפנ״ז ולא הלכו מלפניו•. וראה באר יצחק בפרש״י שם, ואולי י״ל דרש״י מפרש ב׳ פירושים: לפי פירושו (תבוא כז, ט) עה״פ „היום הזה נהיית לעם״ — „בכל יום יהיו בעיניך כאילו היום באת עמו בברית״, אין לפרש „היום הזה״ כפירושו בסוף הפרשה (כט, ג) „היום הזה הבנתי שאתם דבקים כו׳״, ולפי״ז לא הי׳ ביום מותו. משא״כ לפירושו בס״פ תבוא. ועצ״ע.

•) אבל לדעתו י״ל דהפרשיות עד פ׳ וילך לא הי׳ ביום מותו — ראה פירושו בר״פ וילך דהי׳ כנוס בפ״ע.

דאָך געווען לזרזם אויף קיום התורה ומצות, האָט ער זיכער ניט געווארט דערמיט ביז יום מותו, ב) ס'איז ניט מסתבר אז ביום מותו זאל זיי משה זאגן קללות[26] (אדרבה, ביום מותו, סמוך למיתתו, ברך אותם[27]).

דעריבער מוז רש"י אויך לערנען אז דער וואָרט „היום" האָט אן אַנדער טייטש, וואָס קומט בהמשך צו דעם פירוש פון „אתם נצבים". וויבאלד אז „אתם נצבים" מיינט „הרי אתם קיימין לפניו כו' והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו" איז אויך דער טייטש פון „היום" — „כיום הזה שהוא קיים כו'". און וויבאלד אז די דברי פיוס מוזן זיין בסמיכות צו דער תוכחה, איז רש"י מוסיף, אז די פסוקים היותר סמוכים צו דעם, די „פרשה שלמעלה מזו פיוסין הם אתם ראיתם וגו'".

ו. אָבער אויך דער פירוש איז שוער, ווייל: א) לפי"ז האָט געדאַרפט שטיין פריער „אתם נצבים" און דער־נאָך די פרשה „אתם ראיתם גו'", וואָס איז דער אויסטייטש פון דעם עיקר הפיוס „לא עשה אתכם כליי והרי אתם קיימין לפניו כו' והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם כו'".

ב) אויב די פרשה איז דברי פיוס פון משה'ן — ווי קומען דאָרט „טפכם", וואָס זיי פאָרשטייען ניט די תוכחה, ובמילא דאַרפן זיי ניט די דברי פיוס.

דעריבער ברענגט רש"י א דריטן פירוש „לפי שהיו ישראל יוצאין מפרנס לפרנס ממשה ליהושע לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזם כו'", וואָס עפ"ז איז פאַרשטאַנדיק דער לשון „נצבים" (ניט — „עומדים"), וואָרום דער לשון ווייזט אויך אויף זירוז.

און לפירוש זה, איז: א) דער טייטש „היום" — „ביום מותו" (ווי לויטן ערשטן פירוש) — כמובן בפשטות, וויבאלד דאָס איז דאָך פאַרבונדן מיט דער יציאה מפרנס לפרנס. ב) מובן וואָס פריער האָט משה געזאָגט „אתם ראיתם גו'" און ערשט דערנאָך „אתם נצבים היום", וואָרום דאָס האָט געדאַרפט זיין וואָס מער סמוך למיתתו ווען יוצאין מפרנס לפרנס. ג) מובן דער ברענגען די טף, וואָרום אויך זיי גייען איבער מפרנס לפרנס.

ז. די שוועריקייט אין דעם פירוש אָבער איז: וויבאלד אז דאָס איז פאַר־בונדן מיט דער יציאה מפרנס לפרנס, האָט דאָס משה געדאַרפט זאָגן גאָר צו לעצט, נאָך פרשת וילך, סמוך למיתתו ממש — פאַרוואָס שטייט עס פריער?

[בשלמא לויטן ערשטן פירוש אז „כינסם כו' ביום מותו להכניסם בברית", וויבאלד דאָס איז געווען נוגע לאחר שעברו את הירדן, איז ניט מוכרח אז עס זאָל זיין סמוך למיתתו ממש (היות דאָס קען סיי ווי סיי ניט זיין סמוך לענינו), אָבער לויטן דריטן פירוש, אז דאָס איז פאַרבונדן מיט דער יציאה מפרנס לפרנס, האָט עס געדאַרפט זיין סמוך להיציאה ממש].

ואעפ"י אז דער צווייטער פירוש איז „מדרש אגדה", איז ער נעענטער צו פשוטו ש"מ ווי דער דריטער פירוש, וואָרום לויטן דריטן פירוש איז „אתם

---

26) ומה שפרש"י דברים א, ג: „מלמד שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה .. למד מיעקב כו'" — הרי (נוסף ע"ז שזה הי' ב„רמז מפני כבודן של ישראל" (פרש"י ר"פ דברים)), הי' זה סמוך — בערך הדברים שאמר במשך כארבעים שנה. — אבל גם לאחר זה הי' ריבוי דברים, ברכות וכו' — מר"ח שבט ועד יום מותו בשבעה באדר.

27) ר"פ ברכה ובפרש"י שם.

נצבים" אָן ענין בפ"ע וואָס האָט ניט קיין שייכות צו „ויקרא משה אל כל ישראל" פון ס"פ תבא[28]. משא"כ לויטן צווייטן פירוש, איז ניט נאָר „אתם נצבים" בהמשך צו די רייד פון משה „אתם ראיתם גו'" פון ס"פ תבא, נאָר דאָס איז אויך געווען די מטרה און תכלית הכינוס „לפייסן", וואָס דער עיקר הפיוס איז אין „אתם נצבים" כנ"ל, און אין דעם איז דאָס נעענטער און בדומה צום ערשטן פירוש אָז די מטרה פון „כינסם משה" איז מבואר בפרשתנו „להכניסם בברית".

ח. פון יינה של תורה אין דעם פרש"י: פרשת נצבים לייענט מען אַלע־מאָל קודם ר"ה[29], און דאָס איז מרומז אין דעם וואָרט „היום" וואָס גייט אויף ר"ה[30].

און אין דעם איז רש"י מפרש „מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית": כאָטש אָז פריער אין סוף פ' תבוא שטייט שוין וואָס משה האָט געזאָגט די אידן „אתם ראיתם גו' המסות הגדולות גו' ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם" — קיום התורה ומצוות, איז אָבער די מטרת הכינוס „ביום מותו" — אָ יום הדין — „להכניסם בברית", וואָס אָ כריתת ברית איז העכער פון הבנה והשגה[31], בר"ה טוט זיך אויף די התקשרות עצמית פון אידן מיטן אויבערשטן, וואָס די התקשרות איז „כינסם לפני הקב"ה", אָ יחוד והתכללות מיטן אויבערשטן אַליין, העכער אפילו פון תומ"צ[32].

אעפ"כ, כהקדמה לזה איז געווען דער דיבור וואָס זאָל ברענגען צו „ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם", וואָרום אָט די התקשרות עצמית וואָס ישראל וקב"ה כולא חד, קומט (בגילוי) ע"י התורה, וואָרום תורה איז דער ממוצע המחבר אידן מיטן אויבערשטן[33].

און ווי דער לשון (וואָס ברענגט זיך כמה פעמים) הזהר[34] „תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה", וואָס לכאורה באַ דריי זאָכן המתקשרים זה בזה זיינען פאָראַן בלויז צוויי קשרים. נאָר — לאחרי ווי אידן ווערן פאָר־בונדן מיטן אויבערשטן ע"י התורה, ווערן אידן פאָרבונדן מיטן אויבערשטן אויך מצ"ע, אָ התקשרות וואָס איז העכער ווי די התקשרות ע"י התורה[35], ובמילא ווערט דאָס דריי קשרים (ישראל אורייתא קוב"ה ישראל — כדוגמת העיגול).

ובמילא מוז זיין די הקדמה פון „ושמרתם גו'", אָבער מטרת ותכלית הכינוס ביום ר"ה איז די התקשרות עצמית פון אידן מיט דעם אויבערשטן.

---

28) ראה רע"ב בפרש"י שם.

29) תוד"ה קללות שבת"כ מגילה לא, ב. טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד. לקו"ת ר"פ נצבים.

30) ראה פענח רזא ס"פ נצבים לקו"ת שם. תורת הבעש"ט הובא בהיום יום כה אלול.

31) ראה לקו"ת כאן פ"ב. תו"א ס"פ לך. ובכ"מ.

32) ולכן אומרים אז „יבחר לנו את נחלתנו", שההתקשרות מצד הבחירה היא למעלה מכל מעלה ועבודה — ראה לקו"ש ח"ד ע' 1147 ואילך. וש"נ. לעיל ע' 164. 232. ועוד.

ולהעיר מאוה"ת פרשתנו ר"ע א'רו: והברית שקודם כניסת ישראל לארץ הוא על תושבע"פ ולפ"ז הברית י"ל על קבלת עול מלכות שמים שקדם לעול תומ"צ.

33) ראה ספה"מ ה'ש"ת ע' 66 ואילך. ובכ"מ.

34) ראה הערה בסה"מ שם ע' 61.

35) להעיר מהמשך תער"ב פקע"ח. ח"ג ע' א'תז ואילך.

דאָס איז אַבער ניט גענוג: דער ברית, דער עצמיות׳דיקער פאַרבונד דאַרף קומען בגילוי, און ברוחניות און (אויך) בגשמיות, האָבן השפּעת טוב גשמי פון דעם אויבערשטן בטוב הנראה והנגלה.

[פונקט ווי דער אויבערשטער וויל פון אידן, עס זאָל זיין קיום התורה (לקח טוב) והמצות במעשה בפועל, המעשה הוא העיקר; אַזוי בעטן און באַקומען אידן פון דעם אויבערשטן די אַלע השפּעות און זיי קומען אַראָפּ בגשמיות בטוב הנראה והנגלה — במעשה בפועל],

אויף דעם קומט דער צווייטער פּירוש, אַז „התחיל משה לפייסם", משה, דער ממוצע המחבר פון אויבערשטן מיט אידן, פּועל׳ט[36] אַז „קיימין לפניו" ובאופן פון „נצבים" — „בקומה זקופה" בגשמיות[37]. נאָך מער: „והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו" — די ניט געוואונשענע זאַכן פון דעם עבר ווערן נהפך צו ברכות בגילוי בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ש״פ נצבים תשכ״ה)

---

36) וכמש״נ (ואתחנן ה, ה) אנכי עומד בין ה׳ וביניכם. וראה תורת שלום ע׳ 158.

37) וראה מנחות סה, א.